

62016CJ0037

TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. sausio 18 d. (1)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Apmokestinimas — Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema — Apmokestinamieji sandoriai — Paslaugų teikimo už atlygą sąvoka — Rinkliavų mokėjimas kaip teisingos kompensacijos autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijoms — Netaikymas“

Byloje C-37/16

d. I Naczelny Sąd Administracyjny (Vyriausiasis administracinis teismas, Lenkija) 2015 m. spalio 12 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2016 m. sausio 22 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Minister Finansów

prieš

Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP),

dalyvaujant:

Prokuratura Generalna,

Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych Kopipol,

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska,

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Vilaras, teisėjai J. Malenovský (pranešėjas) ir M. Safjan,

generalinis advokatas M. Wathelet,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinį proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

—

Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP), atstovaujamos mokesčių patarėjos A. Załuska,

—

Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i

Technicznych Kopipol, atstovaujamos M. Poniewski,

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska, atstovaujamos mokes?i? patar?jo T. Michalik,

Lenkijos vyriausyb?s, atstovaujamos B. Majczyna,

Graikijos vyriausyb?s, atstovaujamos A. Magrippi ir S. Charitaki,

Europos Komisijos, atstovaujamos L. Lozano Palacios ir M. Owsiany-Hornung,

atsižvelg?s ? sprendim?, priimt? susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrin?ti byl? be išvados,

priima š?

Sprendim?

1

Prašymas priimti prejudicin? sprendim? pateiktas d?l 2006 m. lapkri?io 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB d?l prid?tin?s vert?s mokes?io bendros sistemos (OL L 347 2006, p. 1.), iš dalies pakeistos 2010 m. liepos 13 d. Tarybos direktyva 2010/45/ES (OL L 189, 2010, p. 1, toliau – PVM direktyva), aiškinimo.

2

Šis prašymas pateiktas nagrin?jant Minister Finansów (finans? ministras, Lenkija) ir Stowarzyszenie Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i S?owno-Muzycznych SAWP (SAWP) (Instrumentin?s ir vokalin?s muzikos atlik?j? asociacija SAWP, ?steigta Varšuvoje (Lenkija)) gin?? d?l rinkliav? už autori? teisi? saugom? k?rini? ar gretutini? teisi? objekt? ?rašymo ir atgaminimo ?renginius ir laikmenas, skirtas tokiems k?riniams ar objektams fiksuoti, apmokestinimo prid?tin?s vert?s mokes?iu (PVM).

Teisinis pagrindas

S?jungos teis?

PVM direktyva

3

PVM direktyvos 2 straipsnio 1 dalies c punkte numatyta:

„PVM objektas yra šie sandoriai:

<...>

c)

paslaugų teikimas už atlygą valstybės narės teritorijoje, kai paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks.“

4

PVM direktyvos 24 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„Paslaugų teikimas“ – sandoris, kuris nėra prekės tiekimas.“

5

PVM direktyvos 25 straipsnyje nustatyta:

„Paslaugų teikimu gali būti inter alia šie sandoriai:

a)

nematerialiojo turto, kurio nuosavybės teisė patvirtinta arba nepatvirtinta dokumentu, perleidimas;

b)

įsipareigojimas susilaikyti nuo veiksmo arba toleruoti veiksmą ar aplinkybę;

c)

paslaugų teikimas vykdamas valdžios institucijos ar jos vardu veikiančio subjekto duotą nurodymą arba laikantis įstatymų.“

6

PVM direktyvos 220 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kiekvienas apmokestinamasis asmuo užtikrina, kad jis pats, prekes ar paslaugas įsigyjantis asmuo, arba trečioji šalis jo vardu ir jo naudai, išrašytų sąskaitą faktūrą, kai:

1)

jis tiekia prekes ar teikia paslaugas kitam apmokestinamajam asmeniui arba neapmokestinamajam juridiniam asmeniui

<...>“

Direktyva 2001/29/EB

7

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, 2001, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230) 2 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar

nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą arba iš dalies:

a)

autoriams – savo kūrinius;

b)

atlikėjams – savo atlikimų rašus;

c)

fonogramų gamintojams – savo fonogramas;

d)

filmų pirmojo rašo gamintojams – savo filmų originalus ir kopijas;

e)

transliuojančiosioms organizacijoms – savo transliacijų rašus nepaisant to, ar tos transliacijos perduodamos laidais ar eteriu, skaitant kabeliną ar palydoviną perdavimą.“

8

Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta:

„Valstybės narės 2 straipsnyje nustatytai atgaminimo teisei gali nustatyti išimtis arba apribojimus šiais atvejais:

<...>

b)

kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kurioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginio ar netiesioginio komercinio tikslo, su sąlyga, kad teisė turėtojai gautų teisingą kompensaciją, priklausomą nuo 6 straipsnyje nurodytų techninių apsaugos priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūriniui ar objektui“.

Lenkijos teisė

Dėl nuostatų, susijusių su PVM

9

Pagrindinei bylai taikomos redakcijos 2004 m. kovo 11 d. Ustawa o podatku od towarów i usług (Prekių ir paslaugų mokestio įstatymas; Dz. U., Nr. 177, 2011, 1054 pozicija) 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„PVM apmokestinamas:

už atlygą atliekamas prekių tiekimas ir paslaugų teikimas nacionalinėje teritorijoje“.

10

Šio ?statymo 8 straipsnio 1 ir 2a dalys išd?stytos taip:

„1. 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte minimas paslaug? teikimas suprantamas kaip bet kokia fizini?m, juridini?m ar juridinio asmens statuso neturin?iam subjektui teikiama paslauga, kuri n?ra prekio tiekimas, kaip jis suprantamas pagal 7 straipsn?, ?skaitant:

1)

nematerialiojo turto perleidim?, neatsižvelgiant ? šio veiksmo teisin? form?;

<...>

2.a. Kai apmokestinamasis asmuo, veikdamas savo paties vardu, bet kito asmens naudai, dalyvauja teikiant paslaugas, laikoma, kad tas paslaugas jis gavo ir suteik? pats.

<...>“

Nuostatos, susijusios su autori? ir gretutin?mis teis?mis

11

Pagrindinei bylai taikomos redakcijos 1994 m. vasario 4 d. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Autori? teisi? ir gretutini? teisi? ?statymas; Dz.U., Nr. 90, 2006, 631 pozicija; toliau – 1994 m. vasario 4 d. Autori? teisi? ir gretutini? teisi? ?statymas) 20 straipsnyje numatyta:

„1. Asmenys, gaminantys ir importuojantys:

1)

magnetofonus, vaizdo grotuvus ir kitus ?renginius,

2)

kopijavimo aparatus, skenerius ir kitus panašius reprografijos ?renginius, suteikian?ius galimyb? padaryti viso paskelbto k?rinio ar jo dalies kopij?,

3)

tuš?ias laikmenas, skirtas ?rašyti k?riniams arba gretutini? teisi? objektams asmeniniam naudojimui naudojant 1 ir 2 punktuose išvardytus ?renginius,

privalo autori?, atlik?j?, fonogram? ir vaizdo ?raš? gamintoj? bei leid?j? naudai veikian?ioms 5 dalyje apibr?žtoms kolektyvinio administravimo organizacijoms mok?ti rinkliavas, kuri? dydis neviršija 3 % toki? ?rengini? ir laikmen? pardavimo kainos.

2. Rinkliavos už magnetofon? ir kit? panaši? ?rengini? ir su jais susijusi? tuš?i? laikmen? pardavim? paskirstomos taip:

1)

50 % tenka autoriams;

2)

25 % – atliktajams;

3)

25 % – fonogramų gamintojams.

<...>

4. Rinkliavos už reprografijos įrenginių ir su jais susijusių tuščių laikmenų pardavimą, paskirstomos taip:

1)

50 % tenka autoriams;

2)

50 % – leidėjams.

5. Kultūros reikalų ir nacionalinio paveldo apsaugos ministras, pasikonsultavęs su autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijomis, autorių, atliktųjų, fonogramų ir vaizdo įrašų gamintojų bei leidėjų asociacijomis ir 1 dalyje numatytą įrenginių ir tuščių laikmenų gamintojais ar importuotojais, priima įsakymą, kuriame apibrėžia: įrenginių ir laikmenų kategorijas ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytą rinkliavų dydį, remdamasis galimybe įrenginius ir laikmenas naudoti atgaminant kūrinius, taip pat įrenginių ir laikmenų paskirtimi atlikti kitas funkcijas nei kūrinių atgaminimas, rinkliavų rinkimo ir paskirstymo būdą ir autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijas, turinčias teisę rinkti šias rinkliavas.“

12

1994 m. vasario 4 d. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 20 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„Reprografijos įrenginių turėtojai, vykdydami ekonominę veiklą kūrinių atgaminimo trečiųjų asmenų asmeniniam naudojimui srityje, privalo per autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijas mokėti rinkliavas autorių ir leidėjų naudai; rinkliavos sudaro iki 3 % gautų pajamų, nebent atgaminama pagal sutartį su teisių turėtoju. Šios rinkliavos autoriams ir leidėjams paskirstomos lygiomis dalimis.“

13

1994 m. vasario 4 d. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 104 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijos <...>, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, tai asociacijos, vienijančios autorius, atliktuosius, gamintojus arba radijo ir televizijos organizacijas, kurioms pagal įstatų pavesta kolektyviai administruoti ir ginti joms patiktas autorių teises arba gretutines teises ir įgyvendinti iš įstatymo kylančias teises.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

14

SAWP kreipėsi į finansų ministrą su prašymu pateikti nuomonę dėl klausimo, ar rinkliavos už tuščių laikmenas ir įrenginius, skirtus įrašyti ir atgaminti, kurias šių įrenginių ir laikmenų

gamintojai ir importuotojai moka pagal 1994 m. vasario 4 d. Autorių ir gretutinių teisių įstatymo 20 straipsnį, yra apmokestinamos PVM.

15

2012 m. rugpjūčio 20 d. individualiame išaiškinime finansų ministras nurodė, kad tuščių laikmenų ir renginių, skirtų rašyti ir atgaminti, gamintojų ir importuotojų sumokėtos sumos SAWP yra mokėjimas už naudojimąsi autorių ar gretutinių teisėmis, susijusiomis su renginių, skirtų kėliniams kopijuoti ir rašyti, pardavimu, todėl šios sumos turi būti laikomos atlygiu už autorių arba gretutinių teisių turėtojų suteiktas paslaugas ir kaip atlygis apmokestinamos PVM.

16

SAWP pareiškė ieškinį Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (Varšuvos vaivadijos administracinis teismas, Lenkija) ir prašė panaikinti šį individualų išaiškinimą.

17

2013 m. birželio 12 d. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (Varšuvos vaivadijos administracinis teismas, Lenkija) nusprendė, kad ieškinytis yra pagrįstas.

18

Finansų ministras pateikė kasacinį skundą Naczelny Sąd Administracyjny (Vyriausiasis administracinis teismas, Lenkija). Šis teismas, nurodė, kad šiuo metu Lenkijoje egzistuoja dviejų krypčių prieštaringa teismų praktika šiuo klausimu, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

Dėl prejudicinių klausimų

19

Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar PVM direktyvų reikia aiškinti taip, kad atgaminimo teises turintys asmenys atlieka paslaugų teikimą, kaip jis suprantama pagal šią direktyvą, tuščių laikmenų ir renginių, skirtų rašyti ir atgaminti, gamintojams ir importuotojams, iš kurių autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijos šios teisės turėtojų naudai, bet savo vardu renka rinkliavas už šios renginių ir laikmenų pardavimą.

20

PVM direktyvos 24 straipsnio 1 dalyje „paslaugų teikimas“ apibrėžiamas kaip tai, kas nėra „prekių tiekimas“. Iš tiesų, pagal šią nuostatą paslaugų teikimas yra sandoris, kuris nėra prekių tiekimas.

21

Šiuo atveju nagrinėjama, kad pagrindinėje byloje nagrinjamas sandoris nėra prekių tiekimas, kaip jis suprantamas pagal PVM direktyvos 24 straipsnio 1 dalį.

22

PVM direktyvos 25 straipsnyje išvardyti trys skirtingi sandoriai, kurie gali būti laikomi paslaugų teikimu, tarp kurių a punkte nurodytas nematerialiojo turto perleidimas.

23

Dėl šio straipsnio taikytinumo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar sandoris, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, gali būti laikomas nematerialiojo turto perleidimu, kaip tai suprantama pagal šio straipsnio a punktą, ir todėl laikomas paslaugų teikimu.

24

Prieš nagrinėjant šį klausimą, reikia įvertinti, ar šis sandoris yra atlygintinas. Iš tiesų, pagal PVM direktyvos 2 straipsnio 1 dalies c punktą, kad būtų laikomas tokiau, paslaugos teikimas bet kuriuo atveju turi būti atliekamas už atlygą.

25

Šiuo klausimu primintina, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog paslaugų teikimas atliekamas už atlygą, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvą, tik jei tarp teikėjo ir gavėjo yra teisinis ryšys, kai vykdoma abipusė prievolė, o teikėjo gautas atlygis yra reali gavėjui suteiktos paslaugos vertė (žr. 2016 m. birželio 22 d. Sprendimo *esky* rozhlas, C-11/15, EU:C:2016:470, 21 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

26

Teisingumo Teismas nusprendė, kad taip yra tuo atveju, kai tarp suteiktos paslaugos ir gauto atlygio yra tiesioginis ryšys, t. y. sumokėtos sumos yra realus atlygis už atskirą paslaugą, suteiktą egzistuojant tokiam teisiniui santykiui (2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Société thermale d'Eugénie-les-Bains*, C-277/05, EU:C:2007:440, 19 punktas).

27

Šiuo atveju neatrodo, kad egzistuoja teisinis ryšys, kai tarp, pirma, atgaminimo teisės turinčio asmenų ar prireikus tokio teisių kolektyvinio valdymo asociacijos ir, antra, tušio laikmenų ir renginių gamintojų ir importuotojų vykdomos abipusės prievolės.

28

Iš tiesų, pareiga mokėti tokias rinkliavas, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kyla šiems gamintojams ir importuotojams pagal nacionalinę statymą, kuris taip pat nustato jų sumą.

29

Antra, tušio laikmenų ir rašymo renginių, skirtų rašyti ir atgaminti, gamintojų ir importuotojų pareiga mokėti rinkliavas neturi būti laikoma kylančia iš paslaugos teikimo, už kurį šios rinkliavos būtų tiesioginis atlygis.

30

Iš tiesų, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad tokios rinkliavos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, skirtos teisingai kompensacijai atgaminimo teisių turėtojams finansuoti. Vis dėlto teisinga kompensacija nėra tiesioginis atlygis už kokį nors paslaugų teikimą, nes ji susijusi su žalos atlyginimu šiems atgaminimo teisė turėtojams už jų saugomą kūrinių atgaminimą be jų leidimo (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 21 d. Sprendimo *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, 40 punktą).

31

Todėl toks sandoris, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nelaikomas atliktu už atlygą, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvos 2 straipsnio 1 dalies c punktą.

32

Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į šio sprendimo 24 punkte pateiktus svarstymus, net manant, kad atgaminimo teisių turėtojas gali perleisti nematerialiąją turtą, kaip tai suprantama pagal PVM direktyvos 25 straipsnio a punktą, tuščių laikmenų ir renginių, skirtų rašyti ir atgaminti, gamintojams ir importuotojams, ko nereikia išnagrinėti, šiam sandoriui bet kuriuo atveju netaikoma ši direktyva.

33

Iš to, kas minėta, matyti, kad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: PVM direktyvą reikia aiškinti taip, kad atgaminimo teisės turintys asmenys neatlieka paslaugų teikimo, kaip jis suprantamas pagal šią direktyvą, tuščių laikmenų ir renginių, skirtų rašyti ir atgaminti, gamintojams ir importuotojams, iš kurių autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijos šios teisių turėtojų naudai, bet savo vardu renka rinkliavas už šią renginių ir laikmenų pardavimą.

34

Kadangi į antrąjį klausimą reikėtų atsakyti tik tuo atveju, jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, į jį atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

35

Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendžia:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvą 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos, iš dalies pakeistą 2010 m. liepos 13 d. Tarybos direktyva 2010/45/ES, reikia aiškinti taip, kad atgaminimo teisės turintys asmenys neatlieka paslaugų teikimo, kaip jis suprantamas pagal šią direktyvą, tuščių laikmenų ir renginių, skirtų rašyti ir atgaminti, gamintojams ir importuotojams, iš kurių autorių teisių arba gretutinių teisių kolektyvinio administravimo organizacijos šios teisių turėtojų naudai, bet savo vardu renka rinkliavas už šią renginių ir laikmenų pardavimą.

Parašai.

(1) Proceso kalba: lenk.